

ЛУКОМСЬКА С.О. Поняття «автентичність» у сучасних теоретичних і емпіричних дослідженнях / С.О. Лукомська // Матеріали Четвертої міжнародної наукової конференції «Інновації і традиції у сучасній науковій думці» (м. Київ, 17-19 серпня 2015 р.). – К.: ТОВ ТК «Меганом», 2015. – С. 115-120

Психологія

7. Загальна психологія

УДК: 159.97

ПОНЯТТЯ «АВТЕНТИЧНІСТЬ» У СУЧАСНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ І ЕМПІРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Канд. психол. наук Лукомська С. О.

Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, Україна, м. Київ

Розглянуто особливості використання поняття «автентичність особистості» у сучасній зарубіжній та вітчизняній психології. Проаналізовано сучасні теоретичні дослідження даного поняття, зокрема в контексті психоаналізу, гештальт-психології та екзистенційно-гуманістичних традицій. Визначено основні напрямки емпіричних досліджень автентичності, охарактеризовано психодіагностичні методики (Шкала автентичності, 2008 р. та Питальник автентичності, 2006 р.), спрямовані на вивчення даного феномену та окреслено можливості їх адаптації до вітчизняних реалій.

Ключові слова: автентичність, особистість, самовідчуження, самодетермінація, суб'єктивне благополуччя, психологічне здоров'я.

Лукомская С.А. ПОНЯТИЕ «АУТЕНТИЧНОСТЬ» В СОВРЕМЕННЫХ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ И ЭМПИРИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ / Институт психологии им. Г. С. Костюка НАПН Украины, г. Киев.

Рассмотрены особенности использования понятия «аутентичность личности» в современной зарубежной и отечественной психологии. Проанализированы современные теоретические исследования данного понятия, в частности в контексте психоанализа, гештальт-психологии и экзистенциально-гуманистических традиций. Определены основные направления эмпирических исследований аутентичности, охарактеризованы

психодиагностические методики (Шкала аутентичности, 2008 и Опросник аутентичности, 2006), ориентированные на изучение данного феномена и определены возможности их адаптации к отечественным реалиям.

Ключевые слова: аутентичность, личность, самоотчуждение, самодетерминация, субъективное благополучие, психологическое здоровье.

Lukomska S.O CONCEPT "AUTHENTICITY" IN MODERN THEORETICAL AND EMPIRICAL RESEARCH / Institute of Psychology. G.S. Kostiuk NAPS of Ukraine, Kiev.

The features use the term "authentic person" in modern foreign and domestic psychology. Paper modern theoretical studies of this concept, particularly in the context of psychoanalysis, Gestalt psychology and existential-humanistic traditions. The main areas of empirical research authenticity, psycho described methods (Scale of authenticity 2008 questionnaire and authenticity, 2006) to study this phenomenon and their possible adaptation to local realities.

Key words: authenticity, identity, alienation, self, subjective well-being and mental health.

Введення. Поняття «автентичність» в екзистенціальній психології пов'язано з проблемами самовизначення та самоконституювання людини зумовленості зроблених нею виборів і можливості бути автором власного життя, володіти власним буттям. Найбільш повне висвітлення та теоретичну розробку автентичність отримала у працях С. Мадді, який поставив її в центр уявлень про ідеальний розвиток особистості, і отже, в центр ідеальних устремлінь терапевта.

Важливим критерієм автентичності є її суб'єктивність, тобто неможливість повної об'єктивації досвіду автентичності, який, як будь-яка форма досвіду, носить риси інтегрального феномена, що включає раціональні і чуттєво-емоційні складові. У теоретико-методологічному плані на суб'єктивність автентичності вказує неможливість визначення цього способу існування за допомогою лише зовнішніх параметрів, будь-то соціальні цінності, норми, культурні паттерни.

Аналізуючи історичні аспекти формування автентичності M.Kernis і P.Goldman наголошують, що культурні контексти мають велике значення у сприйнятті людьми своєї автентичності та автентичності інших, зокрема на попередніх етапах розвитку суспільства поведінка людей значною мірою була зумовлена необхідністю строго слідувати загальноприйнятим нормам, що призводило до фактичної відсутності автентичного існування. Зокрема у середньовіччі невідповідність догмам моралі й неконформність різко осуджувалися суспільством, натомість у 19-ст. чітке слідування релігійним нормам вважалося показником втрати справжності (автентичності) існування.

На думку A. Ferrara автентичність є варіантом моральної ідентичності, що визначається не лише соціально-культурними нормами, а й є джерелом самореалізації. A. Weigert окрему увагу приділяє поняттю особистісної автентичності, акцентуючи увагу на тому, що вона проявляється переважно у проблемних ситуаціях, коли необхідно зробити власний вибір, орієнтуючись на власні пріоритети та цінності, при цьому автентичність тісно пов'язана із концептом надії, як базового в особистісній мотивації. На думку A. Weigert автентичність із соціальною відповідальністю і космополітичною свідомістю. Розглядаючи поняття «неавтентичність», D. Waskul вважає, що вона не лише неминуча, а й час від часу дуже необхідна людині. Недостовірність, нещирість або просто необхідність відмовитися від моральної боротьби часто необхідні у повсякденному житті. D. Waskul доводить це положення результатами соціального експерименту, коли люди намагалися лишатися автентичними протягом одного дня, але вже ввечері почувалися спустошеними через надмірну відкритість, щирість і слідування моральним нормам, що не лише виявилось у депресії, а й в агресивності стосовно найближчого оточення. На думку D. Waskul не слід ідеалізувати автентичне існування, звертаючись до праць Гофмана, він констатує, що наявність «масок» у спілкуванні дозволяє підтримувати міжособистісні стосунки з суттєвою економією внутрішніх ресурсів, а справляння враження на оточуючих не прояв не автентичності,

нещирості, а показник інтегрованості людини у суспільство, її соціалізованості [1].

У зарубіжній психології натеper автентичність визначається як спосіб життя, що характеризується узгодженістю внутрішнього досвіду (думок, почуттів, фізіологічних станів), відкритістю у поведінці та міжособистісних стосунках з іншими людьми Kernis & Goldman, 2006; Wood, Maltby, Baliouis, Linley, & Joseph, 2008).

Останнім часом концепція автентичності активно розвивається у контексті позитивної психології, представники якої наголошують на необхідності емпіричної перевірки теоретичних конструктів автентичності, розроблених насамперед гуманістичними психологами, задля його ефективного використання у консультативній практиці (P.A. Linley, S.Joseph. Harrington. & Wood). Зазначимо, що у традиційній психології консультування автентичність розглядається як найбільш фундаментальний аспект благополуччя (К. Горні, Р. Мей, К. Роджерс, Д. Віннікот, І. Ялом), однак емпіричних доказів прямого зв'язку даного феномену із психологічним здоров'ям чи неавтентичності із психопатологією наведено не було. У працях К. Горні, Д. Віннікота акцентується, що інтеріоризація зовнішніх впливів у дитячому віці призводить до самовідчуження, яке, у свою чергу, зумовлює психопатологію. Екзистенційні та сучасні гуманістичні психологи (І. Ялом, Р. Мей, P.A. Linley, S.Joseph) аналізують самовідчуження як аспект посттравматичного стресового розладу (ПТСР), зазначаючи, що перебіг стресового розладу ускладнюється наявністю екстернального локус контролю. Однак й ці розвідки мають виключно теоретичний характер [4].

Починаючи з 2000-х рр. з'являються окремі емпіричні вивчення диспозиційної автентичності. Зокрема дослідженнями В. М. Goldnan, М. Н. Kernis виявлено сильні позитивні кореляції між автентичністю, самооцінкою та суб'єктивним благополуччям. Також виявлено кореляції між автентичністю та задоволеністю відносинами, що характерно як для жінок, так і для чоловіків, однак конструкт самовідчуження .у даному контексті не аналізувався.

У соціально-психологічних дослідженнях емпірично доведено вплив зміни соціальних ролей на автентичність, а саме за умов частої зміни ролей, особа відчуває себе менш справжньою, неавтентичною. Негативні кореляційні зв'язки автентичності виявлено із тривожністю, депресією, натомість високі – із адекватною позитивною самооцінкою [2].

Зазначимо, що психодіагностика автентичності представлена окремими методиками, деякі з них мають російськомовну адаптацію. У дослідженнях Nathan White зроблено спробу порівняти методики The Authenticity Inventory (AI-3; Kernis & Goldman, 2006) and The Authenticity Scale (Wood et al., 2008) у контексті вимірювання ними рівня суб'єктивного благополуччя людини. Питальник The Authenticity Inventory (AI-3; Kernis & Goldman, 2006) значною мірою базується на філософсько-психологічних концепціях автентичності, згідно з якими автентичне існування полягає насамперед в умінні усвідомити свої позитивні та негативні якості, а також на концепції самодетермінації (Ryan & Deci, 2000), що визначає автентичність як поведінку, що відображає справжні мотиви та цінності особистості. Відповідно, В. М. Goldnan, М. Н. Kernis (2006) характеризують автентичність як багатоконпонентний конструкт, що складається із чотирьох окремих, але взаємопов'язаних елементів: обізнаності (вмотивованості на саморозвиток і накопичення досвіду), неупередженості (об'єктивності в оцінці себе та інших людей) і реляційної спрямованості (чесності та відкритості у взаємодії з оточуючими). Методика дозволяє визначити ступінь суб'єктивного благополуччя та загальний показник самооцінки [4].

«Шкала автентичності особистості» (А.М. Wood, Р.А. Linley, J. Maltby, М. Baliousis, S. Joseph, 2008) також значною мірою базується на гуманістичній психології К. Роджерса, зокрема на концепції Barrett-Lennard's (1998), згідно з якою автентичність полягає у знанні й прийнятті себе (Я контактую із «справжнім» собою); автентичному самовиразі (Я завжди роблю те, у що вірю) та необмеженості іншими (Інші люди не можуть сильно впливати на мене) [4].

Американськими вченими О. С. Robinson, F. G. Lopez, K. Ramos спільно із російською дослідницею С.Нартовою-Бочавер було проведено емпіричне вивчення феномену автентичності (2013 р.). Дослідження проведено на вибірках Англії, США та Росії. В ньому взяли участь 628 дорослих: 196 зі Сполучених Штатів, 240 з Англії, і 192 з Росії. Автентичність оцінювали як загальну та специфічну риси у чотирьох контекстах: з партнером, батьками, друзями та колегами по роботі. Самопочуття вимірювалося за шкалою позитивного психічного здоров'я. Виявлено, що досліджувані із Англії та США мають вищий рівень автентичності, ніж представники Росії. При цьому спостерігається однакова для досліджуваних із різних країн тенденція: найвищий рівень автентичності спостерігається у стосунках з партнером, потім – із друзями, батьками й найнижчий – з колегами [3].

За таких умов цікавими є дослідження зв'язку автентичності і загального благополуччя людини зокрема й у контексті її міжособистісних стосунків, насамперед романтичних. Романтичні стосунки є однією із основних потреб кожної людини. У своєму дослідженні Th. E. DiDonato з колегами поєднують модель К.Роджерса (1961), за якою підтримуючі стосунки позитивно впливають на особистісний ріст індивіда та феномен Мікеланджело, коли партнери нерозривно пов'язані один з одним і при цьому залишаються самостійними особистостями, що у свою чергу, сприяє розвитку автентичності особистості обох партнерів. За таких умов задля досягнення автентичності необхідні як прийняття людини іншими, її залученість у міжособистісні стосунки, так і свобода у думках, почуттях та активності, що не обмежується ні партнерами по спілкуванню, ні соціальними нормами. Подібних поглядів дотримуються й M. W. Krausa, S. Chen. Коли людина позитивно оцінюється значущими для неї людьми, її розуміють та підтримують інші, настає період автоматичної переоцінки власної особистості, позитивне ставлення сприймається як певне обмеження свободи, ставляться нові життєві цілі, актуалізуються інші перспективи [1].

Висновки. Системоутворюючим фактором, що впливає на особливості функціональної структури автентичності, є установка особистості, як психологічна готовність задовольняти системні потреби і здійснювати цілі екзистенціального пізнання життя. Важливим вибором автентичної особистості є вибір соціальності як усвідомленої позиції, як екзистенціальне розуміння того, що самопізнання можливе лише через причетність до універсальних надситуативних змістів буття, які людина відкриває в світі у контексті свого індивідуального бачення

Література:

1. Authenticity in culture, self and society / [Ed. by P. Vannini, P. Williams]. — Farnham, UK : Ashgate, 2009. -490 p.
2. Didonato T. E. Interpersonal affirmation and self-authenticity: A test of Rogers's self-growth hypothesis / Didonato, T. E., & Krueger, J. I. //Self and Identity. — 2010. — N. 9. — Pp. 322-336
3. Lopez F. G. Preliminary development and validation of a measure of relationship authenticity / Lopez, F. G., & Rice, K. G // Journal of Counseling Psychology. — 2006. — N. 53. — Pp. 362–371
4. Wood A. M. The authentic personality: "A theoretical and empirical conceptualization, and the development of the Authenticity Scale" / Wood, A. M., Linley, P. A., Maltby, J., Baiouisis, M., Joseph, S. // Journal of Counseling Psychology. — 2008. — N.55 (3). — Pp. 385–399

References:

1. Authenticity in culture, self and society / [Ed. by P. Vannini, P. Williams]. — Farnham, UK : Ashgate, 2009. -490 p.
2. Didonato T. E. Interpersonal affirmation and self-authenticity: A test of Rogers's self-growth hypothesis / Didonato, T. E., & Krueger, J. I. //Self and Identity. — 2010. — N. 9. — Pp. 322-336

3. Lopez F. G. Preliminary development and validation of a measure of relationship authenticity / Lopez, F. G., & Rice, K. G // Journal of Counseling Psychology. – 2006. – N. 53. – Pp. 362–371

4. Wood A. M.. The authentic personality: "A theoretical and empirical conceptualization, and the development of the Authenticity Scale" / Wood, A. M., Linley, P. A., Maltby, J., Baliouisis, M., Joseph, S. // Journal of Counseling Psychology. – 2008. – N.55 (3). – Pp. 385–399